

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ
УКРАЇНИ

УКРАЇНА

(19) **UA** (11) **87096** (13) **U**
(51) МПК
A61B 5/02 (2006.01)

(12) ОПИС ДО ПАТЕНТУ НА КОРИСНУ МОДЕЛЬ

(21) Номер заявки: u 2013 08002	(72) Винахідник(и): Мініна Олена Миколаївна (UA), Буков Юрій Олександрович (UA), Файзільберг Леонід Соломонович (UA)
(22) Дата подання заявки: 25.06.2013	(73) Власник(и): ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО, просп. Академіка Вернадського, 4, м. Сімферополь, АР Крим, 95007 (UA)
(24) Дата, з якої є чинними права на корисну модель: 27.01.2014	
(46) Публікація відомостей про видачу патенту: 27.01.2014, Бюл.№ 2	

(54) СПОСІБ ЕКСПРЕС-КОНТРОЛЮ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ РЕЗЕРВІВ МІОКАРДА І АДЕКВАТНОСТІ ФІЗИЧНОГО НАВАНТАЖЕННЯ

(57) Реферат:

Спосіб експрес-контролю функціональних резервів міокарда та адекватності фізичного навантаження включає зняття електрокардіограми в першому відведенні у спокої, визначення та оцінку показника симетрії зубця Т. Додатково впливають фізичним навантаженням в обсязі 75 % від максимального споживання кисню протягом 30 хвилин, повторно знімають електрокардіограму в першому відведенні, визначають і оцінюють показник симетрії зубця Т, за значеннями ФβТ збільшення симетрії зубця Т визначають рівень функціональних резервів міокарда і адекватність фізичного навантаження.

UA 87096 U

Корисна модель належить до галузі прикладної та спортивної фізіології, фізичної реабілітації, профілактичної та відновлювальної медицини, кардіології, зокрема до способів ранньої діагностики прихованих порушень кардіогемодинаміки з напругою функціонального стану міокарда, що передують розвитку різних захворювань.

5 Відомо, що серцево-судинна система є чутливим індикатором всіх, що відбуваються в організмі процесів, а її діяльність може розглядатися як показник адаптаційних реакцій [Агаджанян Н.А., Проблеми адаптації і вчення про здоров'я / Н.А.Агаджанян, Р.М.Баєвський, А.П.Берсенева - М.: Вид-во РУДН, 2006. -284 с]. Насосна функція серця багато в чому визначає можливість організму адекватно адаптуватися при збільшенні навантаження різної природи.

10 При цьому структурно-функціональний стан міокарда формує його інотропну функцію у забезпеченні серцевого викиду. Порушення реполяризації шлуночків призводить до електричної неоднорідності міокарда, падіння скорочувальної здатності, напрузі функціонального стану і зниження адаптаційних можливостей (Халфи Е. Ш. Клінічне значення дослідження швидкісних показників зубця Т ЕКГ / Е. Ш. Халфи, Л. С Сулковський // Кардіологія. - 1986. - № 6. - С 60-62.).

15 Форма зубця Т залежить від форми, тривалості і величини трансмембранних потенціалів дії в різних зонах міокарда. [Гошка С.Л. Зміна амплітуди зубця Т і тривалості інтервалу Тpeak-Tend на електрокардіограмі у людини при проведенні проби Вальсальви / С.Л.Гошка, К.А.Седова, А.О.Овечкін, Я.Е.Азаров // Вісник Уральської медичної академічної науки - 2009. - № 2 (25). - С. 321-322.].

20 До різновидів електрокардіографічних досліджень належать різні способи реєстрації синусового серцевого ритму з подальшим їх аналізом для індикації функціонального стану регуляторних систем організму. При статистичному аналізі серцевого ритму визначаються показники, що характеризують функціональний стан серця. Ці методи - кардіоінтервалографії, фонокардіографія, ехокардіографія, векторкардіографія, незважаючи на високу прогностичну та

25 діагностичну ефективність, мають діагностичну значимість тільки при вже виражених змінах міокарда, незручні при здійсненні контролю за функціональним станом тренуються [Кузнецова Л.М. Ехокардіографія в оцінці функції правого шлуночка / Л.М. Кузнецова, В.А. Сандриков // Кардіологія. - 2009. - № 2. - С. 63-65.]

Найбільш близьким аналогом є спосіб ранньої неінвазивної діагностики порушень електрофізіологічних процесів в серці за допомогою електрокардіографії та її першої похідної. (Волкова Е. Г. Клініко-функціональні взаємозв'язки і прогностичне значення швидкісних детермінант електричної активності серця у здорових, хворих на артеріальну гіпертонію та ішемічну хворобу серця. Популяційне, клінічне та експериментальне дослідження / Е. Г. Волкова - Челябінськ, 1989. -339 с). Спосіб включає зняття електрокардіограми та обчислення швидкісних показників електричної активності серця: швидкість активації шлуночків і показник нерівномірності.

Недоліком способу є можливість його здійснення тільки в клінічних умовах, недоступність для контролю за функціональним станом чоловіків, що займаються фізичними вправами в рамках масових занять фізичної культури.

40 В основу корисної моделі поставлена задача вдосконалити спосіб експрес-контролю функціональних резервів міокарда та адекватності фізичного навантаження шляхом забезпечення можливості ранньої неінвазивної діагностики функціонального стану міокарда та адаптаційної здатності у людини, що тренується.

Поставлена задача вирішується тим, що в способі експрес-контролю функціональних резервів міокарда та адекватності фізичного навантаження, що включає зняття електрокардіограми в першому відведенні у спокої, визначення та оцінку показника симетрії зубця Т, згідно з корисною моделлю, додатково впливають фізичним навантаженням в обсязі 75 % від максимального споживання кисню (МПК) протягом 30 хвилин, повторно знімають електрокардіограму в першому відведенні, визначають і оцінюють показник симетрії зубця Т, за значеннями ФβТ збільшення симетрії зубця Т визначають рівень функціональних резервів міокарда і адекватність фізичного навантаження за формулою: $D\beta T = 0,5 + 0,5 \beta T$, де βТ - показник симетрії зубця Т у спокої, ДβТ - допустиме значення показника βТ. Спосіб дозволяє визначити функціональний резерв за значеннями: ФβТ < ДβТ - функціональний резерв достатній, навантаження адекватна, ФβТ ≥ ДβТ - функціональний резерв недостатній,

55 навантаження не адекватна.

Спосіб реалізується наступним чином.

Знімають електрокардіограму до впливу навантаженням. За допомогою велоергометра була змодельована тренувальна навантаження аеробної спрямованості величиною 75 % МПК тривалістю 30 хвилин у досліджуваних з різним рівнем фізичної підготовленості і тренуваності.

60 Повторно знімають електрокардіограму. Кількісні зміни напруги міокарда визначали

збільшенням показника симетрії зубця Т (βT). Динаміка показника симетрії зубця Т при змодельованому навантаженні значимо відрізнялися у тренуваних і нетренуваних досліджуваних, а також у осіб різних вікових груп. Так показник тренуваних і нетренуваних досліджуваних, а також у осіб різних вікових груп. Так показник βT до кінця навантажувального тесту щодо вихідного стану у спортсменів залишався стабільним, у молодому і середньому віці збільшився на 50,0 %, ($\leq 0,001$), а у старшій віковій групі - на 35 % ($\leq 0,05$) при початково високому його значенні. При цьому частота серцевих скорочень (ЧСС) у спортсменів не перевищувала 110 ударів на хвилину, відображаючи достатні резерви інотропної функції міокарда у забезпеченні фізичної роботи протягом 30 хвилин. У групах нетренуваних ЧСС досягала великих значень, але перебувала в межах до 160 ударів на хвилину. Таке навантаження відповідає аеробної спрямованості фізичного тренування і є оптимальною. Потім для виявлення можливих причин збільшення функціонального напруження досліджували динаміку ударного об'єму (УО) протягом навантажувального тестування. Для цього була додатково обрана група досліджуваних з числа нетренуваних. У цю групу "ризик" з проявами функціональної напруги міокарда увійшли особи, показник βT у яких до кінця навантаження досяг або перевищив одиницю.

На кресленні представлена динаміка показників ударного об'єму і симетрії зубця Т в перебігу тренувального навантаження в додатковій * групі - група, в якій показник βT на 30 хв. > 1,0. Як видно з креслення, зі збільшенням часу зовнішнього навантаження на 25-30 хвилині визначалося зниження УО, що свідчило про зменшення скоротливої здатності міокарда і супроводжувалося зростанням показника симетрії зубця Т ($\leq 0,01$). Таким чином, збільшення показника симетрії зубця Т вище 1,0 од. свідчить про зниження можливості міокарда до скорочення.

За зареєстрованими показниками було побудовано рівняння лінійної регресії і визначена формула оптимального приросту значення показника симетрії зубця Т. Для цього була сформована група досліджуваних з числа спортсменів і з числа не тренувався, при виконанні навантаження у яких УО не знижувався нижче рівня спокою.

Для спортсменів приріст значення βT описувалося рівнянням

$Y = 0,51 + 0,33 X$, де X - показник βT у спокої, Y - значення βT за адекватної фізичному навантаженні.

Для не тренувався приріст значення βT описувалося рівнянням

$Y = 0,50 + 0,48 X$, де X - показник βT у спокої, Y - значення βT за адекватної фізичному навантаженні.

Таким чином, допустиме значення показника βT ($D\beta T$) при заняттях фізичними вправами розраховується за формулою:

$$D\beta T = 0,5 + 0,5 \beta T \text{ спокою}$$

Якщо βT фактичне більше $D\beta T$ функціональні резерви міокарда можна оцінити як недостатні, а тренувальне навантаження не адекватне.

Спосіб дозволяє кількісно оцінити адекватність навантаження протягом тренувального процесу, а також кількісно визначити результати можливої оптимізації адаптаційних механізмів в результаті їх вдосконалення. У процесі тренувального навантаження експрес-контроль значення βT є індикатором оптимальності фізичного навантаження, а при його збільшенні більш певного значення рекомендується зниження потужності тренувального навантаження. Після порівняння отриманого значення з фактичним, визначається функціональний резерв:

$F\beta T < D\beta T$ - функціональний резерв достатній, навантаження адекватне

$F\beta T \geq D\beta T$ - функціональний резерв недостатній, навантаження не адекватне

Приклад.

Протокол дослідження функціонального резерву міокарда

Стать - жіноча

Зріст - 165см,

Вага - 64 кг

βT спокій - 0,71 од.

$D\beta T = 0,71 \times 0,5 + 0,5 = 0,85$ од.

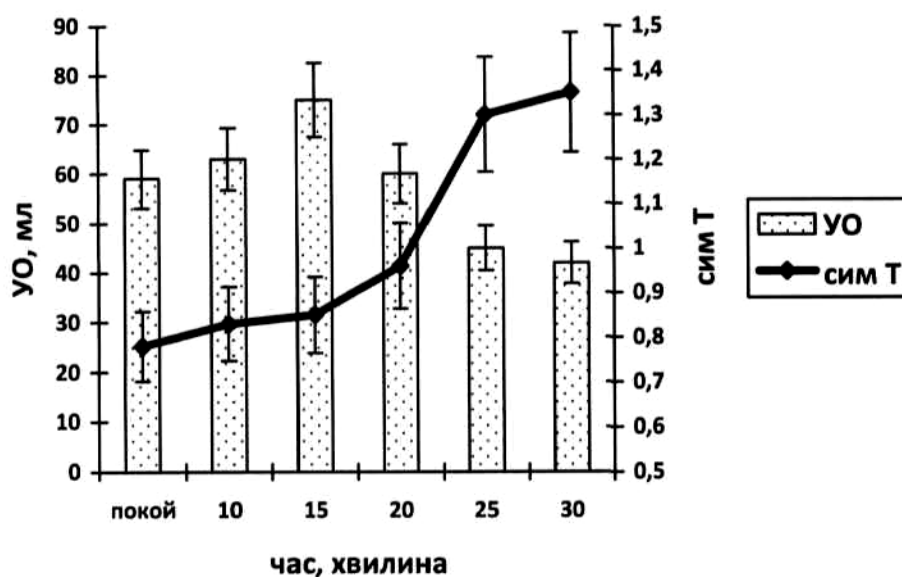
$F\beta T = 1,1$ од.

Висновок: недостатність функціональних резервів міокарда, фізичне навантаження надмірне.

Перевагою даного способу є: можливість кількісно оцінити рівень функціонального резерву міокарда, підвищити точність дослідження адаптаційних можливостей кардіогемодинаміки, кількісно визначити рівень адекватної тренувального навантаження і дозувати її, проводити ранню діагностику прихованих порушень функціонування та регуляції міокарда.

ФОРМУЛА КОРИСНОЇ МОДЕЛІ

- 5 Спосіб експрес-контролю функціональних резервів міокарда та адекватності фізичного навантаження, що включає зняття електрокардіограми в першому відведенні у спокої, визначення та оцінку показника симетрії зубця Т, який **відрізняється** тим, що додатково впливають фізичним навантаженням в обсязі 75 % від максимального споживання кисню протягом 30 хвилин, повторно знімають електрокардіограму в першому відведенні, визначають і оцінюють показник симетрії зубця Т, за значеннями ФβТ збільшення симетрії зубця Т
- 10 визначають рівень функціональних резервів міокарда і адекватність фізичного навантаження за формулою: $Д\beta T = 0,5 + 0,5\beta T$, де βT - показник симетрії зубця Т у спокої, ДβТ - допустиме значення показника βТ.

Комп'ютерна верстка Л. Ціхановська

Державна служба інтелектуальної власності України, вул. Урицького, 45, м. Київ, МСП, 03680, Україна

ДП "Український інститут промислової власності", вул. Глазунова, 1, м. Київ – 42, 01601